

30 هزار میلیارد تومان چک برگشتی

اقتصاد چک‌های برگشتی هرروز انباشت می‌شود به طوری که فقط در سه‌ماهه بهار سال جاری در نظام بانکی دو میلیون و 400 هزار برگه چک به ارزش 30 هزار میلیارد تومان برگشت خورد.

اقتصاد چک‌های برگشتی هرروز انباشت می‌شود به طوری که فقط در سه‌ماهه بهار سال جاری در نظام بانکی دو میلیون و 400 هزار برگه چک به ارزش 30 هزار میلیارد تومان برگشت خورد.

رقم بالای چک‌های برگشتی در شرایطی بین شاخص‌های بانکی خودنمایی می‌کند که کارشناسان دلیل عمده این موضوع را گسترش حجم اقتصاد، نقدینگی و مبادلات بانکی ارزیابی می‌کنند، اما ریشه چک‌های برگشتی را کساد بازار و رکود اقتصاد می‌دانند.

به گفته کارشناسان، بالا رفتن آمار چک‌های برگشتی نشانه مستقیمی از رکود در اقتصاد کشور و کساد بازارهای اقتصادی است و مهر تأییدی بر بی‌اعتمادی مردم بر بازار و شرایط اقتصادی کشور است.

این در حالی است که از اوایل سال 94 آمار چک‌های برگشتی از سایت بانک مرکزی حذف شد. در هر حال، دوباره آمار چک برگشتی روی خط رسانه‌ها رفت و بانک مرکزی این آمار را منتشر کرد. کاهش ارزش چک و بی‌اعتبار شدن آن در بازار موجب افزایش میزان مبادلات نقدی در کشور خواهد شد و این مساله مشکلاتی را در اقتصاد به وجود می‌آورد. یکی از این مشکلات، افزایش نقدینگی است که با افزایش تورم ارتباط مستقیم دارد. از سوی دیگر، افزایش چک برگشتی هم باعث بی‌اعتباری چک و بازار و هم بی‌اعتمادی مردم به شرایط اقتصادی کشور می‌شود.

مشکل اصلی رکود است

دکتر حمید تهرانفر، معاون سابق نظارتی بانک مرکزی درباره علت افزایش چک برگشتی به خبرنگار ما گفت: رکود حاکم در اقتصاد باعث شده تا مشکلاتی مانند چک برگشتی بیشتر جلوه کند. وی افزود: برخی بیان می‌کنند که مشکل از نظام بانکی است و مقررات رعایت نمی‌شود در حالی که اگر بخواهیم درصد رعایت نکردن مقررات را برای چک‌های برگشتی در نظر بگیریم، زیر نیم درصد است. معاون سابق نظارتی بانک مرکزی اضافه کرد: بیشترین مشکلی که در این بخش وجود دارد، کمبود نقدینگی و منابع است و همه کارخانجات تولیدی را تحت تأثیر قرار داده است. تهرانفر تصریح کرد: مجلس در تنظیم قوانین بانکی آن‌قدر آنها را سخت در نظر گرفته که اجرای آن مشکلاتی مانند معضلات فعلی را به وجود می‌آورد و اکنون با تبصره زدن به قوانین قصد دارند این مشکلات را حل کنند. وی خاطرنشان کرد: بانک‌ها با جدیت برای کاهش چک‌های برگشتی ورود کردند و تسهیلات افرادی را که چک برگشتی دارند، قطع کرده‌اند که یکی از دلایل افزایش رقم چک‌های برگشتی هم همین است. معاون سابق نظارتی بانک مرکزی تأکید کرد: قوانینی که مجلس برای نظام بانکداری تصویب کرده بسیار زیاد بوده و دارای پیچیدگی‌های فراوان است و همین مساله باعث شده تا در ذهن روسای شعبه نماند. نباید ضوابط را طوری تنظیم کرد که قابلیت اجرا نداشته باشد.

نظام بانکی مشکل دارد

در همین باره، سیدحسن حسینی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس به خبرنگار ما گفت: به نظر می‌رسد مشکل از نظام بانکی است و قوانینی را که برای جلوگیری از چک برگشتی وجود دارد، اجرا نمی‌کند و باعث شده تا میزان برگشتی‌های این اوراق بهادار، رشد داشته باشد. وی افزود: طبق قانون نباید به فردی که چک برگشتی دارد هیچ‌گونه تسهیلاتی اعطا شود اما اکنون می‌بینیم که حساب‌های جدید برای افراد افتتاح می‌شود و دسته‌چک‌های جدید دریافت می‌کنند. عضو کمیسیون اقتصادی مجلس ادامه داد: برخی افراد ده‌ها و صدها چک برگشتی دارند، اما با آنها برخورد قانونی نمی‌شود در حالی که در نظام بانکی باید حساب این افراد مسدود شود، اما برای آنها حساب جدید افتتاح می‌شود. حسینی اضافه کرد: در کشورهای اروپایی فردی که چک برگشتی دارد، حتی اجازه نقل و انتقال پول خود را ندارد و هیچ‌گونه تسهیلات و چک جدید برای وی صادر نمی‌شود. اگر فقط این قانون در نظام بانکی اجرا شود مشکل چک‌های برگشتی حل خواهد شد.

رشد 20 درصدی چک برگشتی

دکتر احمد حاتم‌یزد، کارشناس بانکی هم به جام‌جم گفت: نسبت به مدت مشابه سال گذشته هم میزان چک‌های برگشتی و هم میزان مبلغ 20 درصد رشد داشته و این به دلیل عقب‌ماندگی نظام بانکی در بخش مبادلات بانکی است.

وی افزود: در کشورهای خارجی دیگر از چک به عنوان پول استفاده نمی‌شود و بیشتر معاملات به صورت الکترونیکی صورت می‌گیرد و فقط برای فروش اقساطی چک صادر می‌شود که این کار با استعلام فروشنده از خریدار به منظور اطمینان انجام خواهد شد.

این کارشناس بانکی اضافه کرد: البته میزان چک‌های برگشتی نسبت به حجم نقدینگی زیاد نیست و زمانی که نقدینگی بالا می‌رود فاکتورهای دیگر را هم در برمی‌گیرد که یکی از آنها افزایش چک‌های برگشتی است.

حاتمی‌یزد خاطرنشان کرد: در کشورهای پیشرفته پرداخت مدت‌دار با سفته صورت می‌گیرد و کسی چک صادر نمی‌کند، اما در ایران هنوز از چک‌های قدیمی بهره می‌برند که این با نظام پیشرفته بانکی مغایرت دارد.

فضای کسب و کار مساعد نیست

در همین خصوص عبدالحمید انصاری مدیرعامل اسبق بانک ملی گفت: وقتی فضای کسب و کار اقتصاد در کشور مشکل دارد و کارها روان پیش نمی‌رود، نباید انتظاری جز این داشته باشیم، چون هم اکنون چک یکی از ابزارهای بسیار مهم در معاملات در همه جای دنیا به شمار می‌رود.

وی خاطرنشان کرد: چک‌هایی که پرداخت می‌شود به شکلی است که یا صادرکننده چک از اول می‌داند این چک وصول نخواهد شد یا وقتی چک را صادر و کالا را دریافت کرد در پروسه اجرا و عملیاتی شدن و مراحل مختلف تجاری به بن بست می‌خورد که رکود اصلی‌ترین دلیل آن است.

مدیرعامل اسبق بانک ملی تصریح کرد: رکود سال‌های اخیر که اقتصاد کشور با آن دست به گریبان شده، در دهه‌های گذشته سابقه نداشته است. در حال حاضر دو برابر شدن آمار چک‌های برگشتی در کمتر از سه سال باعث شده ریسک معاملات افزایش یابد و اقتصاد کشور به کندی از رکود خارج شود.

بیش از 6000 زندانی چک داریم

بنابر اعلام ستاد دیه کشور بیش از 6000 نفر در کشور بابت چک بی‌محل زندانی هستند. تهران با 570 زندانی چک، استان فارس با 465 زندانی چک و استان گیلان با 438 به ترتیب بیشترین زندانیان چک را در سطح کشور دارند. استان قزوین با سه زندانی چک، استان سیستان و بلوچستان با 17 زندانی چک و استان یزد با 49 زندانی به ترتیب کمترین آمار زندانیان چک بین استان‌های دیگر را به خود اختصاص داده‌اند.

تعیین سقف اعتباری برای صدور چک

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی با انتقاد از آمار بالای چک‌های برگشتی گفت: باید بانک‌ها با سنجش توان مالی متقاضیان دسته‌چک، اقدام به این کار کنند؛ یعنی دسته‌چک با سقف مشخص را با توجه به ارزیابی مالی از مشتری در اختیار متقاضی قرار دهند.

رحیم زارع در گفت‌وگو با خبرگزاری خانه ملت درباره آمار بالای چک‌های برگشتی در کشور افزود: باید پذیرفت آمار چک‌های برگشتی در کشور بالاست که این بیانگر وضعیت نامساعد اقتصادی در کشور است.

محمدحسین علی‌اکبری - اقتصاد